

Programma van Eisen

Locatie	Soest, Birkstraat 84		
Projectnaam	A-12.0234		
Plaats binnen archeologisch proces			
IVO – Proefsleuven (IVO-P) met mogelijkheid tot doorstart naar definitieve opgraving, gecombineerd met AB (archeologische begeleiding), protocol opgraven			
Status	Definitief, 13 juli 2012		
Opsteller	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
Auteur	Drs. M. Tump BAAC bv Graaf van Solmsweg 103 5222 BS 's-Hertogenbosch Tel.: 073 – 613 62 19 Fax: 073 – 614 98 77	13-07-12	
Senior KNA-archeoloog	Drs. R.G. van Mousch	13-07-12	
Senior KNA-archeoloog (controle/goedkeuring)	Drs. J. van der Weerden	13-07-12	
Opdrachtgever	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
	JOOP BV Dhr. W. van Vliet Postbus 337, 2990 AH Barendrecht 0180-891600 06-52016905 wiek@joopmail.nl		
Goedkeuring bevoegde overheid			
	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
X Gemeente	Gemeente Soest Dhr. de Jong Postbus 2000, 3760 CA Soest		
Deskundige namens de bevoegde overheid			
	Dhr. M. Verhamme Gemeente Amersfoort Langebracht 11, 3811 BT Amersfoort Tel 06-21950997 m.verhamme@amersfoort.nl		

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS ONDERZOEKSGBIED	4
HOOFDSTUK 2 AANLEIDING EN MOTIVERING VAN HET ONDERZOEK	4
HOOFDSTUK 3 EERDER UITGEVOERD ONDERZOEK	5
HOOFDSTUK 4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING	5
4.1 Regionale archeologische en cultuurlandschappelijke context	5
4.2 Aard en ouderdom van de vindplaats(en)	7
4.3 Begrenzing en oppervlakte van de vindplaats(en)	8
4.4 Structuren en sporen	8
4.5 Anorganische artefacten	8
4.6 Organische artefacten	8
4.7 Archeozoologische en -botanische resten	9
4.8 Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen	9
4.9 Gaafheid en conservering	9
HOOFDSTUK 5 DOELSTELLING EN VRAAGSTELLING	9
5.1 Doelstelling	9
5.2 Relatie met NOaA en/of andere onderzoekskaders	9
5.3 Vraagstelling	9
5.4 Onderzoeksvragen	10
HOOFDSTUK 6 METHODEN EN TECHNIEKEN	10
6.1 Strategie	10
6.2 Methoden en technieken	11
6.3 Structuren en grondsporen	12
6.4 Aardwetenschappelijk onderzoek	12
6.5 Anorganische artefacten	12
6.6 Organische artefacten	12
6.7 Archeozoologische en -botanische resten	13
6.8 Overige resten	13
6.9 Dateringstechnieken	13
6.10 Beperkingen	13
HOOFDSTUK 7 UITWERKING EN CONSERVERING	13
7.1 Structuren, grondsporen, vondstspredingen	13
7.2 Analyse aardwetenschappelijke gegevens	13
7.3 Anorganische artefacten	14
7.4 Organische artefacten	14
7.5 Archeozoologische en -botanische resten	14
7.6 Beeldrapportage	14
7.7 Selectie materiaal voor uitwerking	14
7.8 Selectie materiaal voor conservering	14
7.9 Selectie materiaal voor deponering en verwijdering	15
HOOFDSTUK 8 DEPONERING	15
8.1 Eisen betreffende depot	15
8.2 e-Depot	15
8.3 Te leveren product	15
HOOFDSTUK 9 RANDVOORWAARDEN EN AANVULLENDE EISEN	15
9.1 Personele randvoorwaarden	15
9.2 Overlegmomenten	15
9.3 Kwaliteitsbewaking, toezicht, overleg en evaluatie	16
9.4 Overige randvoorwaarden en aanvullende eisen	16
HOOFDSTUK 10 WIJZIGINGEN TEN OPZICHTE VAN HET VASTGESTELDE PVE	17
10.1 Wijzigingen tijdens het veldwerk	17
10.2 Belangrijke wijzigingen	17
10.3 Procedure van wijziging na de evaluatiefase van het veldwerk	17
10.4 Procedure van wijziging tijdens uitwerking en conservering	17
LITERATUUR EN BIJLAGEN	18
Literatuur	18
Bijlagen	18

HOOFDSTUK 1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS ONDERZOEKSGBIED

Projectnaam	A-12.0234
Provincie	Utrecht
Gemeente	Soest
Plaats	Soest
Toponiem	Birkstraat 84, landgoed Vosseveld
Kaartbladnummer	32A
Globale x,y-coördinaten	X 149.893 Y 463.678 (NW) X 149.951 Y 463.671 (NO) X 149.925 Y 463.572 (ZO) X 149.878 Y 463.628 (ZW)
CMA/AMK-status	geen vastgestelde archeologische waarde
Archis-monumentnummer	n.v.t.
Archis-waarnemingsnummer en vondstnummer	n.v.t.
Status gemeentelijke Archeologische Beleidskaart	Archeologisch waardevol verwachtingsgebied 1 (AWV1) ¹
Oppervlakte onderzoeksgebieden	Totaal 3.541 m ² .
Huidig grondgebruik	Deels bebouwd (herenhuis, schoolgebouw), deels tuin (grasveld, met aan de randen bomen en bosjes)

HOOFDSTUK 2 AANLEIDING EN MOTIVERING VAN HET ONDERZOEK

Het doel van het inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P) is het aanvullen en toetsen van een gespecificeerde archeologische verwachting, zoals geformuleerd in een vooronderzoek. Het gaat om gebieds- of vindplaatsgericht onderzoek binnen een gebied waar bodemingrepen staan gepland. Door de geplande bodemingrepen dreigt eventueel aanwezige archeologische informatie verloren te gaan.

De vier onderzoeklocaties bevinden zich ter plaatse van het landgoed Vosseveld. De afmetingen ervan bedragen respectievelijk 95, 57, 338 en 3.052 m². Het landgoed zelf wordt in het westen begrensd door de Vosseveldlaan, in het noorden door de Birkstraat (N221), in het oosten door de Bartolottilaan en in het zuiden door de Hildebrandlaan (zie bijlage 1).

Op drie plaatsen binnen het landgoed zullen werkzaamheden plaatsvinden (zie bijlage 2). Allereerst zal het bestaande schoolgebouw van de Fritz Redlschool worden gesloopt, waarna hier een groter gebouw zal worden gebouwd. De geplande verstoringsdiepte bedraagt circa 1 meter beneden maaiveld. De nieuwbouw zal worden gefundeerd op heipalen. Ten oosten van dit nieuwe gebouw zullen een berging worden gerealiseerd, in de huidige tuin van het landgoed. De verstoringsdiepte zal hier minimaal 60 cm beneden maaiveld bedragen. Ten slotte zullen ook ten zuidwesten van het herenhuis nog nader te bepalen werkzaamheden plaatsvinden, waarvan op dit moment de verstoringsdiepte nog niet bekend is. Het herenhuis zal blijven staan.

¹ Archeologische Beleidsadvieskaart gemeente Soest d.d. 23 mei 2011.

In 2012 zijn een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen voor de onderzoekslocaties uitgevoerd.² Naar aanleiding van deze onderzoeken werd geadviseerd om een proefsleuvenonderzoek uit te voeren op de te verstoren locaties. Tevens dient de sloop beneden maaiveld van het huidige schoolgebouw archeologisch begeleid te worden. Het advies van BAAC bv is overgenomen door de gemeente Soest. Het onderhavige Programma van Eisen betreft zowel de sloopbegeleiding ter plaatse van het huidige schoolgebouw als het proefsleuvenonderzoek op de drie te verstoren locaties. Vanwege de beperkte omvang van de drie onderzoekslocaties en om kosten en tijd te besparen richting de opdrachtgever, voorziet het Programma van Eisen tevens in een doorstart naar een opgraving.

Dit Programma van Eisen biedt in ieder geval de mogelijkheid kort achter elkaar verschillende fasen in de AMZ-cyclus te doorlopen. Per afzonderlijk onderzoek (begeleiding, proefsleufonderzoek en opgraving) wordt een Plan van Aanpak opgesteld, wat door het bevoegd gezag goedgekeurd dient te worden.

HOOFDSTUK 3 EERDER UITGEVOERD ONDERZOEK

Soort onderzoek	Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek door middel van boringen
Uitvoerder	BAAC bv, drs. A. Buesink
Uitvoeringsperiode	April 2012
Rapportage	Buesink 2012, BAAC rapport V-12.0118
Vondsten/documentatie	Documentatie: BAAC bv, Deventer vondsten: geen
Onderzoeksmelding	51624

HOOFDSTUK 4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

4.1 Regionale archeologische en cultuurlandschappelijke context

Geomorfologie en bodemkunde

Vanwege de ligging binnen de bebouwde kom van Soest is het plangebied niet gekarteerd op de geomorfologische kaart en de bodemkaart. Op basis van extrapolatie van de omliggende eenheden is waarschijnlijk gordeldekzand aanwezig met als bodemtype een enkeerdgrond. Gordeldekzand wordt geologisch gezien gerekend tot de Formatie van Boxtel.

Het plangebied bevindt zich nabij een stuwwal, de Enghenberg. Deze stuwwal is ontstaan doordat gletsjers die Nederland in het Saalien bereikten de ondergrond hebben opgestuwd, waardoor aan het uiteinden van de gletsjers stuwwallen ontstonden. Door het smeltwater werden puinwaaiers afgezet aan de voet van de stuwwallen. Vanaf het moment dat het landijs smolt verminderde ook de druk op de stuwwallen, waardoor materiaal van de helling af gleed en spoelde en hellingafzettingen vormde rondom de stuwwal. In het voormalige gletsjerdal ligt de Eem. Het brede dal begint circa 500 m ten noordoosten van het plangebied.

In de daarop volgende ijstijd, het Weichselien, bereikte het landijs Nederland niet. Door het koude en droge klimaat was bodem wel permanent bevroren. In de zomer ontdooide alleen de bovengrond van de bodem. Daarnaast was er in de zomer veel smeltwater. Ook dit zorgde voor de vorming van hellingafzettingen en verspoeling van de bovengrond van de bodem. Lokaal zand kon gemakkelijk door de wind verplaatst worden en werd elders weer afgezet in de vorm

² Buesink 2012.

van dekzand. Rondom de stuwwallen werden deze dekzanden afgezet in de vorm van gordeldekzand.

In de late middeleeuwen ging men akkers bemesten met bosstrooisel of heideplaggen die met potstalmest doordrenkt waren. Zo ontstond na verloop van tijd door menselijk handelen een ophoogpakket (plaggendek, esdek) bestaande uit humeus zand. Indien dit ophoogpakket dikker is dan 50 cm, dan is bodemkundig sprake van een enkeerdgrond. Onder het esdek is vaak de oorspronkelijke podzolbodem nog aanwezig en soms is zelfs een oude akkerlaag zichtbaar, waarin en waaronder de sporen van landbewerking en nederzettingen nog intact worden aangetroffen.

Tijdens het booronderzoek is in de boringen matig fijn dekzand aangetroffen dat is afgezet op matig grove helling/puinwaaierafzettingen. Het dekzand is goed gesorteerd. In de meeste boringen is een AC-profiel aangetroffen. In boring 3 bevindt de afgetopte C-horizont zich op 70 cm beneden het maaiveld, in boring 6 op 80 cm, in boring 7 op 65 cm en in boring 8 op 140 cm. Van de oorspronkelijke podzol is alleen in boring 4 en 5 het restant van een BC horizont gevonden, respectievelijk op een diepte tussen 80-85 en 115-140 cm met daaronder de C-horizont. Boring 4 ligt in het zuidelijke deel van het grootste onderzoeksgebied, boring 5 daarbuiten (ten zuidoosten ervan). In deze boringen werd ook het restant van een esdek aangetroffen. In de boringen 1 en 2 bevonden zich verstoringen en ondoordringbaar puin.

Historie en cultuurlandschap

Het plangebied bevindt zich binnen de middeleeuwse ontginningseenheid "De Birk". De ontginning van dit deel van het huidige Soest heeft vroeg plaatsgevonden, maar waarschijnlijk wel na de 10^e eeuw. In de 14^e eeuw bestond "De Birk" voornamelijk uit lager gelegen broekgronden langs de Eem, en voor een klein deel uit bossen en heidevelden op de stuwwal tussen Amersfoort en Soest.³

De vier onderzoeklocaties zijn gelegen op het landgoed Vosseveld, de vroegere buitenplaats Heuvel en Dael. Deze buitenplaats werd in 1654 aangelegd op de plaats van een boerderij, die de Amsterdamse bankier Guillermo Bartolotti in 1653 had gekocht van de erfgenamen van jhr. Ernst van Reede. De bestaande boerderij werd hierbij vervangen of verbouwd. De naam "Heuvel en Dael" verwees niet alleen naar de reliëfrijke omgeving, maar ook van Bartolotti's oorspronkelijke familienaam Van der Heuvel. Uit een inventaris uit 1664 is af te leiden dat het landhuis bestond uit een souterrain, een hoofdverdieping en een grote zolder. De bijgebouwen bestonden uit een bouwhuis, stal en schuur en een poortgebouw.⁴

De buitenplaats Heuvel en Dael blijkt reeds in 1759 vervallen te zijn. De oorspronkelijke aanleg met omgrachte rechthoekige terreinen is wel tot aan het begin van de 20^e eeuw intact gebleven. Op bijvoorbeeld de kadastrale kaart uit 1826 staan de grachten nog duidelijk weergegeven. Tot het begin van de 20^e eeuw was er op het terrein nog sprake van een omgrachte boerderij met de naam Vosseveld.

Op de kadastrale kaart uit 1826 staat boerderij Vosseveld weergegeven (zie bijlage 3). Er was sprake van vijf aparte gebouwen: een boerderij met daar om heen drie bijgebouwen/schuren en waarschijnlijk een ronde hooimijt.

Nadat deze boerderij werd gesloopt, is het grootste deel van de voormalige buitenplaats verkaveld ten behoeve van villabouw. In 1920 liet jhr. Röell uit Utrecht op de plaats van het oude buiten een nieuw herenhuis bouwen, genaamd Vosseveld. Daarnaast liet hij ook een boerenwoning bouwen op een omgracht terrein. Vosseveld werd al snel een vakantiekolonie voor "zieke en zwakke kinderen uit de minder gegoede klasse". Het pand werd in 1937 en 1949 verbouwd.

³ Gemeente Soest 2011b.

⁴ www.buitenplaatsenin nederland.nl

In de jaren 70 kwam het in bezit van het academisch ziekenhuis te Utrecht en werd er de afdeling kinder- en jeugdpsychiatrie gevestigd. Toen is ook de nabijgelegen Fritz Redlschool gebouwd, die werd opgericht in 1974. Momenteel zijn de gebouwen in bezit van de stichting Amerpoort.

Twee onderzoekslocaties zijn gelegen op percelen die in 1826 in gebruik waren als "bosch". Dit geldt voor beide locaties van de nieuwe bergingen. Wat betreft de werkzaamheden die plaats zullen vinden ten zuidwesten van het huidige herenhuis kan gesteld worden dat in het noordelijk deel van deze onderzoekslocatie de resten kunnen worden aangetroffen van een bijgebouw/schuur, die weergegeven staat op de kaart uit 1826. Deze schuur is gesloopt bij de bouw van het huidige herenhuis maar ondergronds kunnen zich nog resten ervan aanwezig zijn. De grootste onderzoekslocatie, ter plaatse van het schoolgebouw, strekt zich uit over meerdere kadastrale percelen die in gebruik waren als "bouwland", "bosch" en "tuin". Ook bevonden zich er in 1826 een oost-west lopende waterpartij en zuid-oost lopende gracht. Het huidige schoolgebouw uit de jaren 70 bevindt zich ook binnen deze onderzoekslocatie.

Archeologie

De archeologische verwachting voor het plangebied is volgens de IKAW onbekend, het is gelegen binnen een niet-gekarteerde zone. Volgens de samengestelde archeologische verwachtingskaart van de gemeente Soest geldt er een hoge archeologische verwachting voor de aanwezigheid van jager/verzamelaars, en een middelhoge archeologische verwachting voor landbouwers. Dit werd geconcludeerd op basis van de aanwezigheid van dekzandkopjes en smeltwaterwaaier met gordeldekzanden.⁵

Binnen het plangebied zelf zijn tot nu toe nog geen vondsten gedaan. Ten zuiden van het landgoed bevindt zich een grote cluster van AMK-terreinen. Het betreft een aantal beschermde terreinen van zeer hoge archeologische waarde (AMK terrein 1648, 1649, 8884, 8885, 8886 en 8887). Er zijn hier vondsten gedaan van de laat-paleolithische Hamburgcultuur en Tjongercultuur. Ook zijn resten uit het mesolithicum aangetroffen en grafheuvels uit de periode neolithicum - ijzertijd.

Het dorpskern van Soest is gelegen ten noordwesten van het plangebied. Het betreft een terrein van hoge archeologische waarde (AMK terrein 12257), deels zeer hoge archeologische waarde (AMK terrein 12252) met resten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd. Binnen de dorpskern bevindt zich een grafheuvel uit het neolithicum of de bronstijd (AMK terrein 1149). Aan de Eemstraat bevindt zich een voormalig kloosterterrein (AMK terrein 2236), dat aan het einde van de 14^e eeuw voor het eerst in schriftelijke bronnen genoemd wordt en aan het begin van de 17^e eeuw is verlaten.

4.2 Aard en ouderdom van de vindplaats(en)

Vindplaats 1

Complextype: nederzetting, boerderij

Datering: late middeleeuwen (11^e eeuw en later) – 17^e eeuw

Omvang: het gehele plangebied

Beschrijving: in 1653 stond er op de locatie van het huidige herenhuis een boerderij. Deze boerderij kan zijn oorsprong hebben in de 11^e eeuw of later.

Vindplaats 2

Complextype: Buitenplaats Heuvel en Dael

Datering: 1653 - ca 1795

Omvang: het gehele plangebied

Beschrijving: resten van de buitenplaats Heuvel en Dael bestaande uit woonhuis, bijgebouwen/schuren en poortgebouw. Resten van grachten en waterpartijen.

⁵ RAAP 2010.

Vindplaats 3

Complextype: boerderij Vosseveld + erf

Datering: 19^e – begin 20^e eeuw

Omvang: vooral geconcentreerd rondom het huidige herenhuis

Beschrijving: omgrachte boerderij met erfbouw (bijgebouwen/schuren en hooimijt)

4.3 Begrenzing en oppervlakte van de vindplaats(en)

De begrenzing en oppervlakte van de vindplaatsen (dus ook buiten het plangebied) is nog niet bekend.

De begrenzing en oppervlakte van (het deel van) de vindplaatsen binnen het plangebied is nog niet bekend.

4.4 Structuren en sporen

Binnen het plangebied worden verschillende archeologische sporen en structuren verwacht.

In theorie kunnen in het plangebied resten uit de prehistorie worden aangetroffen, van het laat paleolithicum tot de ijzertijd. Het kan gaan om bewoningsresten of resten van funeraire activiteiten. De resten kunnen bestaan uit bijvoorbeeld vuursteenconcentraties, haardkuilen, paalsporen, (afval)kuilen, waterputten, greppels, crematies en resten van begravingen.

Uit het booronderzoek is echter gebleken, dat de top van de natuurlijke bodem veelal verstoord is geraakt zodat de kans op het aantreffen van dergelijke resten niet zo groot is. De aanwezigheid ervan kan desalniettemin niet worden uitgesloten.

Het gebied waarin het plangebied zich bevindt is na de 10^e eeuw ontgonnen. Daarom kunnen ter plaatse bewoningssporen uit de 11^e en later worden verwacht. In 1653 stond er op de locatie van het huidige herenhuis een boerderij. De resten van deze boerderij (en diens middeleeuwse voorgangers) kunnen worden aangetroffen, alsmede resten zoals bijgebouwen/schuren, (afval)kuilen, greppels en waterputten. Onduidelijk is of de laatste boerderij in 1653 in het landhuis van de buitenplaats is opgenomen.

Vanaf 1653 tot circa 1795 bevond zich in het plangebied de buitenplaats Heuvel en Dael. In de periode was er sprake van een omgracht landhuis, bijgebouwen/schuren en poortgebouwen. Aangetroffen kunnen bijvoorbeeld worden bakstenen funderingen van gebouwen, water/beerputten, grachten en waterpartijen.

Na het verdwijnen van de buitenplaats bevond zich in de 19^e tot begin van de 20^e eeuw op de locatie de boerderij Vosseveld. Het betrof hier een omgrachte boerderij met bijgebouwen/schuren en een hooimijt. Uit deze periode kunnen wederom sporen zoals bakstenen funderingen van gebouwen, water/beerputten, kuilen en grachten worden aangetroffen.

4.5 Anorganische artefacten

Op verblijfslocaties uit de prehistorie kunnen vuurstenen gebruiksvoorwerpen (en bewerkingsafval zoals afslagen) worden gevonden. Op nederzettingsterreinen en grafvelden is vooral aardewerk te verwachten. Verder kunnen er muurwerk en los bouw materiaal (baksteen en natuursteen), glas, metaal, natuursteen, verbrande leem en slakken worden verwacht.

4.6 Organische artefacten

Boven de grondwatertafel wordt alleen verbrand bot en verkoold plantaardig materiaal verwacht. Van een eventueel aanwezig grafveld kunnen crematies aanwezig zijn. In het geval van inhumaties zullen de skeletten slecht geconserveerd zijn, mogelijk is alleen het lijk- en/of kistsilhouet nog aanwezig. Alleen in vochtige vondstcontexten, zoals diepe sporen die tot onder het grondwaterniveau reiken (bijvoorbeeld grachten, waterputten en beerputten), kunnen artefacten van organisch materiaal, zoals hout, textiel en leer, bewaard zijn gebleven.

4.7 Archeozoölogische en -botanische resten

Op de zandgronden blijven archeozoölogische en botanische resten over het algemeen niet goed bewaard. Zij zullen alleen in vochtige vondstcontexten, als diepe sporen die tot onder het grondwaterniveau reiken (bijvoorbeeld grachten, waterputten en beerputten), bewaard zijn gebleven. Overige sporen kunnen alleen verbrande resten opleveren.

4.8 Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen

Het archeologisch gezien interessante niveau bevindt zich onder de verstoorde bovenlaag van de bodem (tussen de 30 tot 90 centimeter beneden maaiveld) en in de top van de natuurlijke bodem.

4.9 Gaafheid en conservering

Uit het booronderzoek bleek dat de top van de natuurlijke bodem waarschijnlijk grotendeels is verdwenen. De bodem is verstoord tot 35 a 90 centimeter beneden maaiveld. Diepere sporen kunnen goed bewaard zijn gebleven. Mogelijk is muurwerk van de buitenplaats en de 19^e eeuwse boerderij uitgebroken bij de bouw van het huidige herenhuis in het begin van de 20^e eeuw.

HOOFDSTUK 5 DOELSTELLING EN VRAAGSTELLING

5.1 Doelstelling

Het doel van het inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P) is het aanvullen en toetsen van een gespecificeerde archeologische verwachting, zoals geformuleerd in een vooronderzoek. Het gaat om gebieds- of vindplaatsgericht onderzoek binnen een gebied waar bodemingrepen staan gepland. Door de geplande bodemingrepen dreigt eventueel aanwezige archeologische informatie verloren te gaan.

Het proefsleuvenonderzoek resulteert normaliter in een rapport met daarin de waardering van de archeologische informatie van het gehele onderzoek en een selectieadvies (een voorstel voor nader archeologisch onderzoek). Omdat bij de aanwezigheid van een behoudenswaardige vindplaats de *mogelijkheid* geboden wordt door te starten naar een definitieve opgraving (behoud *ex situ*), zal nog vóór de afronding van het inventariserend veldonderzoek een selectieadvies gegeven worden aan (de deskundige van) de bevoegde overheid. Indien (de deskundige van) de bevoegde overheid dit advies overneemt, volgt het selectiebesluit dat er in de betreffende terreindelen aansluitend een definitief archeologisch onderzoek kan plaatsvinden. Behoud *in situ* is geen optie gezien de bouwplannen van de opdrachtgever.

Voor de terreindelen waar een sloopbegeleiding dient plaats te vinden, is het protocol opgraven van toepassing en hier dient in feite hetzelfde proces doorlopen te worden. Gezien de geringe omvang van het te begeleiden plangebied, zal in geval van aanwezigheid van behoudenswaardige archeologische resten contact opgenomen worden met (de deskundige van) de bevoegde overheid, met het verzoek in de betreffende terreindeel n aansluitend een definitief archeologisch onderzoek te laten plaatsvinden. Indien deze akkoord is, na overleg met de opdrachtgever, zal het definitieve archeologische onderzoek plaatsvinden. Behoud *in situ* is ook hier geen optie gezien de bouwplannen van de opdrachtgever.

5.2 Relatie met NOaA en/of andere onderzoekskaders

In deze fase van onderzoek is het nog niet duidelijk welke hoofdstukken van de NOaA en/of andere onderzoekskaders relevant zijn, behalve dan slechts in algemene lijnen. Het doel van deze fase is dan ook om hierin meer duidelijkheid te scheppen.

5.3 Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is het toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting van het onderzoeksgebied en het waarderen van eventuele vindplaatsen.

5.4 Onderzoeksvragen

1. Zijn er een of meerdere vindplaatsen aanwezig binnen de onderzoeksgebieden?
2. Zo ja, beschrijf per vindplaats de datering, het complextype, de aard van de sporen en vondsten, de verspreiding van de sporen en vondsten en de begrenzing van de vindplaats (indien mogelijk) zowel binnen als buiten de onderzoeksgebieden.
3. Hoe is de bodemopbouw/stratigrafie binnen het onderzoeksgebied en wat is de relatie van de aangetroffen vindplaats(en) met de bodemopbouw?
4. Wat is de waardering van de vindplaats(en)? Geef daarbij aan in hoeverre de vindplaats(en) in een groter onderzoekskader is/zijn in te passen.
5. Zijn er verstoringen aanwezig binnen het onderzoeksgebied? Zo ja, waar bevinden deze zich en tot hoe diep hebben deze de bodem verstoord?
6. Hoe sluiten de resultaten van het onderzoek aan op de gespecificeerde archeologische verwachting zoals die in het vooronderzoek voor het onderzoeksgebied is vastgesteld?
7. Indien er geen vindplaatsen zijn vastgesteld, hoe is dit te verklaren (landschappelijk, verstoring of gewoon niet aanwezig)?

HOOFDSTUK 6 METHODEN EN TECHNIEKEN

6.1 Strategie

* Onderzoeklocatie: nieuw te realiseren berging in noordoosten. Te verstoren oppervlak circa 40 m² met een verstoringsdiepte van minimaal 60 cm beneden maaiveld. Aanbevolen wordt om hier een sleufje aan te leggen van 2x10 meter. De dekkingsgraad van deze proefsleuf is dan wel meer dan de meestal toegepaste 5% à 10%, maar in een kleinere sleuf is het niet goed mogelijk om archeologische waarnemingen te doen.

Op deze locatie is geen boring gezet, maar indien er geen verstoringen zijn is de te verwachte diepte van het vlak vanaf ca. 70 cm beneden maaiveld.

* Onderzoeklocatie: nog nader te bepalen werkzaamheden ten zuidwesten van het herenhuis. Te verstoren oppervlak circa 338 m² met een nog onbekende verstoringsdiepte. Aanbevolen wordt om hier een sleuf aan te leggen van 4x10 meter, dit betekent een dekkingsgraad van ruim 11%. De sleuf mag in verband met gevaar voor de funderingen en het muurwerk van het herenhuis niet te dicht tegen de bebouwing aangelegd worden.

In boring 7 is op 65 cm beneden maaiveld een afgetopte C-horizont aangetroffen, maar in nabij gelegen boring 5 is een intacte BC-horizont tussen 115 en 140 beneden maaiveld waargenomen.

Beperking: er is sprake zijn van bodemvervuiling. De opdrachtgever heeft de beschikking over een milieuraapport. Voor aanvang van het onderzoek dienen goede afspraken gemaakt te worden over sanering c.q. het omgaan met deze vervuiling.

* Onderzoeklocatie: rondom het te slopen schoolgebouw. Het is onduidelijk of de sloop van het schoolgebouw voor of na het proefsleuvenonderzoek zal plaatsvinden. Dit dient ruim voor aanvang van de werkzaamheden met de opdrachtgever overlegd te worden. Het te verstoren oppervlak bedraagt circa 3.052 m² met een verstoringsdiepte van circa 1 meter beneden maaiveld, inclusief de locatie van het nog te slopen schoolgebouw. Aanbevolen wordt om in het noordoosten een sleuf aan te leggen met afmetingen van 17x4 meter dwars over de veronderstelde loop van de gracht. De sleuf mag in verband met gevaar voor de funderingen en het muurwerk van het gebouw niet te dicht tegen de bebouwing aangelegd worden. De sleuf dient zodanig te worden aangelegd, dat de gehele opbouw van de gracht kan worden bestudeerd. Daarnaast dienen in het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied twee parallelle proefsleuven van elk 30 x 4 meter te worden aangelegd. Zodoende wordt een dekkingsgraad van deze onderzoeklocatie bereikt van ongeveer 10%.

In boring 3 is op 70 cm beneden maaiveld een afgetopte C-horizont aangetroffen en in boring 4 een intacte BC-horizont tussen 80 en 85 beneden maaiveld. In de noordelijke boringen 1 en 2 zijn verstoringen en puin waargenomen.

Als bijlage is bij dit Programma van Eisen een puttenplan opgenomen. Indien de omstandigheden in het veld daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld de aanwezigheid van

bomen, kabels en leidingen of indien het graven gevaar kan opleveren voor de aanwezige bebouwing, zal afgeweken moeten van het puttenplan. De aanpassing van het puttenplan dient echter in overleg met (de deskundige van) de bevoegd overheid te gebeuren en vastgelegd in de opgravingsrapportage. Van belang is in ieder geval niet te veel af te wijken van de ligging en oriëntatie van de geplande sleuf door de veronderstelde loop van de gracht.

Dit Programma van Eisen voorziet tevens in een doorstart naar een opgraving. Om een doorstart naar een opgraving mogelijk te maken, dient meteen een selectieadvies gegeven worden aan (de deskundige van) de bevoegde overheid en de opdrachtgever met een waardering en indicatie van de omvang van de eventuele vindplaats. Er kan pas doorgestart worden als het selectiebesluit daartoe genomen is., Er zal vervolgens ook een aanvullende offerte uitgebracht moeten worden. Verder dienen de vraagstellingen uit het onderzoek en afwijkende onderzoeksstrategieën in overleg met (de deskundige van) de bevoegde overheid aangevuld te worden. Hiertoe stelt de uitvoerende archeologische partij een *nota van wijzigingen met betrekking tot een doorstart naar een opgraving* op, als addendum op het huidige Programma van Eisen, welke goedgekeurd dient te worden door (de deskundige van) de bevoegde overheid. Bij een opgraving dienen alle sporen gecoupeerd en afgewerkt te worden en dienen monsters te worden genomen voor verdere analyse.

6.2 Methoden en technieken

De proefsleuven worden aangelegd met behulp van een graafmachine met gladde bak. In principe wordt één opgravingsvlak aangelegd op een relevant spoorniveau. De aanleg van meerdere vlakken in elk afzonderlijk deelgebied wordt dan ook niet verwacht. Het vlak wordt aangelegd op het niveau waarop muurwerk, vloeren en andere structuren of verschijnselen aan het licht komen, danwel bovenin de onverstoorte natuurlijke bodem. Als er muurwerk of andere grote structuren aanwezig zijn in het vlak die bij een vervolgonderzoek integraal bestudeerd dienen te worden, wordt niet verder verdiept. Indien weinig structurele sporen aanwezig zijn, dan wordt doorverdiept naar een dieper niveau (de top van de onverstoorte natuurlijke bodem), mits alle sporen gedocumenteerd zijn.

Bij de aanleg van de vlakken wordt systematisch en vlakdekkend gebruik gemaakt van een metaaldetector voor het opsporen van metalen voorwerpen. Bij de aanleg van de vlakken wordt vondstmateriaal per spoor verzameld. Indien deze niet herkenbaar zijn wordt vondstmateriaal in vakken van 2 of 4x5 m per stratigrafische eenheid verzameld.⁶ Alle vlakken, coupes en profielen kunnen zowel digitaal als analoog worden getekend. Bij de aanwezigheid van veel en ingewikkeld muurwerk verdient het de aanbeveling om analoog te tekenen. Bij analoge tekeningen wordt het vlak op schaal 1:50 en de profielen en coupes op schaal 1:20 getekend, tenzij er sprake is van muurwerk. In dat geval dient ook het vlak te worden getekend op schaal 1:20. Alle vlakken, coupes en profielen worden gefotografeerd. Van de vlakken en het maaiveld dienen NAP-hoogtes genomen te worden.

Profielen/kolomopnames worden gefotografeerd en getekend (schaal 1:20). Vondsten worden per laag verzameld voor de datering en typering van de vindplaats.

Het gebruikte meetsysteem zal worden gekoppeld aan het landelijke coördinatenstelsel (in RD).

De proefsleuven worden onder alle omstandigheden zo aangelegd dat de veiligheid van alle in het veld aanwezige werknemers niet in het geding komt.

Het veldwerk wordt uitgevoerd conform KNA 3.2.

Vuursteenconcentraties

Indien tijdens het laagsgewijs machinaal verdiepen van de sleuven 2 of meer vuursteenartefacten per 4 m² worden aangetroffen, kan een concentratie aanwezig zijn. Dit wordt gecontroleerd door het handmatig opschaven van de betreffende zone. Op de locatie van

⁶ Voor het verzamelen van vondstmateriaal tijdens het veldwerk zijn specificatie PS06 en tabel 1 en 3 uit bijlage 1 van Wijzigingsblad KNA 3.2 no. 1 van toepassing.

vuursteen wordt de sleuf niet verder met de kraan verdiept, maar wel doorgetrokken tot op het niveau van de vondsten. Indien een concentratie zich bevindt in het uiteinde van een sleuf, dient deze sleuf verlengd te worden tot aan de vermoedelijke grens van de concentratie. Er dient contact opgenomen te worden met de bevoegde overheid en de opdrachtgever om te melden dat overgegaan wordt op de onderstaande vervolgstrategie.

Om de begrenzing van de vuursteenconcentratie te kunnen bepalen worden megaboringen (15 cm-Edelmanboor) gezet in parallelle raaien met boringen om de 2,5 meter. De afstand tussen de raaien is 1 meter en de boringen in de raaien verspringen ten opzichte van elkaar. De boorinhoud wordt in lagen van 20 cm nat gezeefd over een 3 mm zeef, totdat er geen vuursteen meer in de boringen wordt aangetroffen. De lengte van de boorraaien is minimaal 10 meter en maximaal tot in twee aangrenzende boringen (ook met de parallelle raai) geen vuursteen wordt aangetroffen.

Ter hoogte van de hoogste vuursteenconcentratie wordt vervolgens buiten de proefsleuf loodrecht op de boorraai wederom een dubbele boorraai uitgezet waarbij de boorinhoud vanaf de onderste 10 cm van het esdek wordt gezeefd.

Alle vuursteenartefacten in het vlak worden 3D ingemeten.

6.3 Structuren en grondsporen

Sporen worden alleen gecoupeerd, getekend en gefotografeerd voor zover dit nodig is om de vraagstellingen te beantwoorden en voor de waardering van de vindplaats. Sporen worden niet afgewerkt, tenzij op de betreffende plaatsen wordt verdiept naar een volgend vlak. Bevat een sleuf slechts enkele geïsoleerde sporen, dan dienen deze gecoupeerd en afgewerkt te worden. De coupes worden gedocumenteerd op schaal 1:20.

Bij het couperen worden vondsten per spoor en vulling verzameld om op deze wijze de depositionele en post-depositionele processen in kaart te brengen.

Waterputten worden tijdens het proefsleuvenonderzoek niet gecoupeerd of afgewerkt.

Wanneer het vermoeden bestaat dat het om een waterput gaat, wordt door middel van een grondboring de diepte bepaald.

Sporen behorende tot een structuur worden niet gecoupeerd.

Greppelstructuren worden zoveel mogelijk in het profiel gedocumenteerd.

Muurwerk wordt bouwhistorisch gedocumenteerd op schaal 1:20. Van het muurwerk worden relevante aanzichten gedocumenteerd indien er sprake is van faseringen. Van muurwerk worden van de bovenzijde, onderzijde en versnijdingen NAP-hoogten genomen, bij voorkeur op twee punten, zodat het verloop van de muur vastgelegd kan worden. De baksteenformaten, het metselverband en het soort metselspecie worden gedocumenteerd. Tot slot worden, indien mogelijk, 5- of 10-lagenmaten van het muurwerk genomen.

6.4 Aardwetenschappelijk onderzoek

Tijdens het onderzoek wordt fysisch geografisch onderzoek verricht naar de bodemkundige opbouw van het terrein. Per proefsleuf zal een lengteprofiel worden bestudeerd en geïnterpreteerd. De profielen worden gefotografeerd en indien ze relevante informatie bevatten in zijn geheel getekend. Bij eenvoudige (gelijkaardige) profielen kan worden volstaan met het documenteren van kolomopnames om de 10 meter. De interpretatie van de profielen gebeurt door een fysisch geograaf in samenspraak met een KNA-archeoloog. Van de gracht(en) dient het volledige profiel te worden gedocumenteerd.

6.5 Anorganische artefacten

Het vondstmateriaal wordt verzameld volgens specificatie PS06 en tabel 1 en 3 uit bijlage 1 van Wijzigingsblad KNA 3.2 no. 1. Bijzondere vondsten worden *in situ* gefotografeerd. Eventuele anorganische artefacten worden geborgen volgens de KNA-leidraden *Veldhandleiding Archeologie* en *Eerste hulp bij kwetsbaar vondstmateriaal*.

6.6 Organische artefacten

Het vondstmateriaal wordt verzameld volgens specificatie PS06 en tabel 1 en 3 uit bijlage 1 van Wijzigingsblad KNA 3.2 no. 1. Bijzondere vondsten worden *in situ* gefotografeerd. Eventuele

organische artefacten worden geborgen volgens de KNA-leidraden *Veldhandleiding Archeologie* en *Eerste hulp bij kwetsbaar vondstmateriaal*. Artefacten van organisch materiaal worden na het verzamelen zodanig verpakt dat geen achteruitgang plaatsvindt.

6.7 Archeozoologische en -botanische resten

Uit relevante sporen dienen monsters te worden genomen ter bepaling van het potentieel voor verder botanisch onderzoek. Diepe sporen en sporen die onder de grondwaterstand zijn bewaard, worden alleen bemonsterd wanneer dit noodzakelijk is voor de beantwoording van de onderzoeksvragen.

Indien vegetatieniveaus aanwezig blijken te zijn, dienen hieruit (indien relevant) pollenmonsters genomen te worden voor de waardering van de vindplaats.

Eventuele archeozoologische en -botanische resten worden verzameld volgens specificatie PS06 en tabel 1 en 3 uit bijlage 1 van Wijzigingsblad KNA 3.2 no. 1. en worden geborgen en bemonsterd volgens de KNA-leidraden *Veldhandleiding Archeologie* en *Eerste hulp bij kwetsbaar vondstmateriaal*.

6.8 Overige resten

Eventuele overige resten worden geborgen en bemonsterd volgens de KNA-leidraden *Veldhandleiding Archeologie* en *Eerste hulp bij kwetsbaar vondstmateriaal*. Het onderzoek van overige resten wordt alleen ingezet wanneer dit noodzakelijk is voor de beantwoording van de onderzoeksvragen.

6.9 Dateringstechnieken

Voor het dateren van een eventuele vindplaats kunnen de volgende dateringstechnieken worden ingezet: ¹⁴C, dendrochronologie, OSL en thermoluminescentie. Deze dateringstechnieken worden alleen ingezet wanneer dit noodzakelijk is voor de beantwoording van de onderzoeksvragen. Monsternamen gebeuren volgens de KNA-leidraden *Veldhandleiding Archeologie* en *Eerste hulp bij kwetsbaar vondstmateriaal*.

6.10 Beperkingen

Ter plaatse van de onderzoekslocatie ten zuidwesten van het herenhuis zou sprake zijn van bodemvervuiling. De opdrachtgever is bij dit schrijven nog in afwachting van het milieuraapport waarin de aard en ernst van deze vervuiling aan de orde zal komen. De opdrachtgever zal de bevindingen ruim voor het begin van het veldwerk overhandigen aan de uitvoerder van het archeologisch onderzoek. Eerder kan er niet gegraven worden. Wanneer de vervuiling dermate ernstig is, dat dit consequenties heeft voor de uitvoering van het veldwerk, zal een vervolgstراتيجية bepaald dienen te worden.

Bij het aanleggen van de proefsleuven dient rekening gehouden te worden met de begrenzingen van de onderzoeklocaties.

HOOFDSTUK 7 UITWERKING EN CONSERVERING

7.1 Structuren, grondsporen, vondstspredingen

De uitwerking van grondsporen en structuren is standaard en zal niet verder gaan dan nodig is voor het maken van een basisrapportage volgens KNA 3.2 (VS05). Sporen en structuren worden beschreven voor zover dit nodig is ter bepaling van de aard (het complextype) en de datering van de vindplaats. Alle sporen en structuren worden afgebeeld op een duidelijke en leesbare alle-sporenkaart. Op deze kaart worden ook verstoorde delen van het onderzoeksgebied aangegeven. Daarnaast wordt per periode en/of fase een overzichtskaart gemaakt van alle sporen en structuren.

7.2 Analyse aardewetenschappelijke gegevens

In het rapport dient door een fysisch geograaf een paragraaf geschreven te worden over de landschappelijke context, geologie en bodemopbouw van het onderzoeksgebied. Deze beschrijving is (mede) gebaseerd op de onderzoeksresultaten. De paragraaf maakt integraal deel uit van het rapport.

7.3 Anorganische artefacten

De uitwerking van anorganische artefacten zal niet verder gaan dan nodig is voor het maken van een basisrapportage. Anorganische artefacten worden beschreven voor zover dit nodig is ter bepaling van de datering van de vindplaats. De conservering van anorganische artefacten moet dusdanig zijn dat behoud van deze artefacten gewaarborgd is.

7.4 Organische artefacten

De uitwerking van organische artefacten zal niet verder gaan dan nodig is voor het maken van een basisrapportage. Organische artefacten worden beschreven voor zover dit nodig is ter bepaling van de datering van de vindplaats. De conservering van organische artefacten moet dusdanig zijn dat behoud van deze artefacten gewaarborgd is.

7.5 Archeozoologische en -botanische resten

Archeobotanische monsters dienen in eerste instantie te worden gewaardeerd ter waardering (conservering) van de vindplaats. Vervolgens wordt (indien zinvol) een selectie geanalyseerd. De uitwerking hiervan zal aan specialisten worden uitbesteed. De conservering van archeozoologische resten moet dusdanig zijn dat behoud van deze artefacten gewaarborgd is.

7.6 Beeldrapportage

Tijdens de uitwerking worden uitwerkingstekeningen, voorwerpfoto's en tekeningen gemaakt voor zover dat nodig is om de vraagstellingen te beantwoorden, de argumentatie te onderbouwen en de advisering te verantwoorden. Voor de interpretatie van de sporen wordt een alle-sporenkaart op historisch kaartmateriaal geplot en, indien relevant, afgebeeld.

7.7 Selectie materiaal voor uitwerking

Na afloop van het veldwerk selecteert de KNA-archeoloog het materiaal dat uitgewerkt en geconserveerd moet worden. Deze selectie wordt beargumenteerd in een evaluatieverslag. Indien materiaal niet wordt geselecteerd voor uitwerking en conservering, moet dit eveneens beargumenteerd worden in een evaluatieverslag of in de basisrapportage als er geen evaluatieverslag is opgesteld.

De selectierapporten die tijdens de evaluatiefase opgesteld worden (hetzij als onderdeel van het evaluatierapport, hetzij als losse rapporten), worden ook altijd aan de depothouder ter goedkeuring voorgelegd. Dit kan door de betreffende contactpersoon aan te laten sluiten bij het overlegmoment, waarin het evaluatieverslag wordt besproken en beoordeeld, tussen uitvoerder, opdrachtgever en bevoegde overheid of per e-mail. Zie hoofdstuk 8.1 voor de contactgegevens van de depothouder.

Tijdsduur reactie: voor het maken van een afspraak met de depothouder voor overleg over het selectierapport maximaal 3 werkdagen; voor het afhandelen van het selectieverzoek maximaal 15 werkdagen. Bij het uitblijven van een reactie binnen de gestelde termijn vervalt de inspraak van de depothouder en beslissen de overige partijen.

7.8 Selectie materiaal voor conservering

Alle vondsten en monsters zijn vanaf het moment van vinden eigendom van de provincie Utrecht (Monumentenwet art. 50).

Alle vondsten en monsters moeten geconserveerd worden aangeleverd aan het archeologisch depot, tenzij schriftelijk en op grond van een selectierapport voor conservering anders is overeengekomen met desbetreffende depothouder cq de eigenaar van het vondstmateriaal. In een conserveringsrapport dient te worden vastgelegd welke vondsten op welke wijze en met welke middelen zijn geconserveerd.

De conserveringsrapporten worden altijd aan de depothouder ter goedkeuring voorgelegd.

7.9 Selectie materiaal voor deponering en verwijdering

Alle vondsten en monsters worden geconserveerd of gestabiliseerd aangeleverd, opdat er geen noemenswaardige achteruitgang van het materiaal zal plaats vinden. Wanneer tijdens de evaluatiefase wordt besloten dat bepaalde vondsten, materiaalcategorieën en dergelijke niet gedeponeerd (kunnen) worden, wordt dit (door een materiaalspecialist) gemotiveerd in een selectierapport. Aan de selectie van het te deponeren en te verwijderen vondstmateriaal liggen specificatie PS06 en tabel 2 en 3 uit bijlage 1 van het Wijzigingsblad KNA 3.2 no.1 ten grondslag. Het selectierapport wordt ter instemming aan de eigenaar van dit vondstmateriaal (de deponhouder) voorgelegd. Het niet deponeren van vondsten is alleen mogelijk met instemming van de eigenaar van het vondstmateriaal.

HOOFDSTUK 8 DEPONERING

8.1 Eisen betreffende depot

Vondstmateriaal en opgravingsdocumentatie dienen conform de eisen van het Provinciaal Depot Bodemvondsten Utrecht binnen 2 jaar na afronding van het veldwerk te worden aangeleverd zoals geformuleerd in het document *Aanleveringseisen PDB-Utrecht*.

Aan de selectie van het te deponeren en te verwijderen vondstmateriaal liggen specificatie PS06 en tabel 2 en 3 uit bijlage 1 van het Wijzigingsblad KNA 3.2 no.1 ten grondslag.

Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht.

Contactpersoon: Mevr. M. de Jong (030-2993658), mirella.de.jong@provincie-utrecht.nl

8.2 e-Depot

De digitale documentatie wordt binnen 2 jaar na afronding van het veldwerk overgedragen aan het e-Depot (<http://easy.dans.knaw.nl/dms>).

8.3 Te leveren product

Eindproduct is een rapport volgens KNA 3.2 (VS05). Bij het eindproduct hoort een bewijs (af te geven door de ontvangende instantie) van overdracht van vondsten en documentatie.

De definitieve rapportage wordt ter beschikking gesteld aan de opdrachtgever (3 ex), RCE (1 analoog ex; 1 digitaal ex) en het depot (1 ex).

HOOFDSTUK 9 RANDVOORWAARDEN EN AANVULLENDE EISEN

9.1 Personele randvoorwaarden

Het onderzoek dient verricht te worden door een gecertificeerd archeologisch bedrijf. Het veldwerk moet worden uitgevoerd onder leiding van een senior KNA-archeoloog met kennis en ervaring op het gebied van zowel resten uit de prehistorie als middeleeuwen. Daarnaast dient de senior KNA-archeoloog ervaring te hebben met het opgraven van muurwerk. De graafwerkzaamheden worden uitgevoerd door een kraanmachinist met aantoonbare (archeologische) ervaring op de hier relevante gronden. De kraan is uitgevoerd met een gladde bak.

De materiaalanalyses worden uitgevoerd door specialisten met aantoonbare ervaring op het gebied van materiële cultuur en botanische en/of archeozoologische resten uit de aangetroffen perioden.

Profielen worden geïnterpreteerd en landschapsreconstructies worden gemaakt door een fysisch-geograaf of een archeoloog met kennis en ervaring in de hier relevante gronden.

9.2 Overlegmomenten

Voor de aanvang van de werkzaamheden dienen tussen de opdrachtnemer en de opdrachtgever duidelijke afspraken gemaakt te worden over de toegankelijkheid van het terrein, het vrij zijn van bebouwing van het onderzoeksgebied, eventuele afzettingen, vergunningen en communicatielijnen tijdens het veldwerk.

Indien tijdens het veldwerk belangwekkende zaken worden aangetroffen die niet in het PvE waren voorzien, vindt tussentijds overleg plaats tussen de opdrachtnemer, de opdrachtgever en de bevoegde overheid.

De depothouder wordt bij een overleg betrokken bij het aantreffen van bijzondere, onvoorziene en/of onverwachte hoeveelheden van vondsten, monsters en materiaalcategorieën die deponering en conservering van het vondstcomplex significant beïnvloeden.

Alle overlegmomenten worden vastgelegd in een document.

9.3 Kwaliteitsbewaking, toezicht, overleg en evaluatie

De bevoegde overheid en de opdrachtgever houden toezicht op de werkzaamheden.

Voorafgaand aan het veldwerk wordt, liefst in het veld, een overleg gehouden met de opdrachtgever met betrekking tot praktische zaken van het veldwerk.

Indien substantieel van het PvE afgeweken dient te worden, bijvoorbeeld bij het aantreffen van onverwachte sporen en structuren of indien een geringer deel van het onderzoeksterrein kan worden onderzocht, dan dient hiervoor schriftelijk toestemming verkregen te worden van de opdrachtgever en de bevoegde overheid. Er is pas sprake van meer- of minderwerk wanneer dit door de opdrachtgever schriftelijk is goedgekeurd. Wijzigingen ten opzichte van het PvE zijn alleen mogelijk met toestemming van de bevoegde overheid.

Wanneer tijdens het veldwerk bijzondere, onvoorziene en/of onverwachte hoeveelheden van vondsten, monsters en materiaalcategorieën worden aangetroffen die deponering en conservering van het vondstcomplex significant beïnvloeden, is overleg nodig tussen de opdrachtgever, de opdrachtnemer, de bevoegde overheid en de eigenaar van het vondstmateriaal (de depothouder). De depothouder geeft hierbij aan of het onvoorziene en/of onverwachte materiaal voor deponering in aanmerking komt.

Na afloop van het veldwerk wordt in overleg met de opdrachtgever en de bevoegde overheid vastgesteld of er een evaluatieverslag opgesteld moet worden en binnen welke termijn deze geleverd wordt aan de opdrachtgever. Het evaluatieverslag bepaalt óf en hoe het PvE gewijzigd moet worden, welke monsters nader gewaardeerd en geanalyseerd dienen te worden en welke voorwerpen in aanmerking komen voor conservering. Het evaluatieverslag moet door zowel de opdrachtgever als de bevoegde overheid worden goedgekeurd.

Het conceptrapport wordt binnen 2 maanden na goedkeuring van het evaluatierapport verzonden naar de opdrachtgever, die het ter goedkeuring ter beschikking stelt aan de bevoegde overheid. Indien deze gestelde termijn niet haalbaar is, zal de opdrachtgever hiervan zo snel mogelijk op de hoogte worden gesteld.

Het commentaar op het conceptrapport wordt zo snel mogelijk door de opdrachtnemer verwerkt in een definitief rapport. Commentaar op het conceptrapport wordt slechts eenmalig verwerkt. Indien commentaar niet wordt verwerkt, moet dit in een document worden beargumenteerd.

9.4 Overige randvoorwaarden en aanvullende eisen

Voorafgaand aan het veldwerk stelt de opdrachtnemer een Plan van Aanpak op waarin de werkwijze en de planning uiteen worden gezet. Het Plan van Aanpak dient vooraf door (de deskundige van) de bevoegde overheid goedgekeurd te worden. Ook doet de opdrachtnemer voorafgaand aan het veldwerk een KLIC-melding, in verband met de ligging van kabels en leidingen, en meldt het onderzoek bij de RCE door middel van een artikel 46 melding.

De betredingstoestemming, toegankelijkheid, het vrij zijn van bebouwing van het onderzoeksgebied, bereikbaarheid, eventuele afzettingen, afvoer van de grond, vergunningen, vrijwaring van explosieven en verontreiniging en de oplevering van het terrein zijn de verantwoordelijkheid van de opdrachtgever.

HOOFDSTUK 10 WIJZIGINGEN TEN OPZICHTE VAN HET VASTGESTELDE PVE

10.1 Wijzigingen tijdens het veldwerk

Alle wijzigingen ten opzichte van het vastgestelde PvE worden besproken met de opdrachtgever en (de deskundige van) de bevoegde overheid. Deze wijzigingen worden vastgelegd in een document. Indien zonder overleg met (de deskundige van) de bevoegde overheid afgeweken wordt van het PvE, wordt het rapport in principe afgekeurd.

Indien de onderzoeksstrategie moet worden aangepast en er sprake is van meerwerk dienen de extra kosten hiervoor in een aanvullende offerte te worden uitgebracht.

Wijzigingen als gevolg van bijzondere, onvoorziene en/of onverwachte hoeveelheden van vondsten, monsters en materiaalcategorieën die deponering en conservering van het vondstcomplex significant beïnvloeden, worden in overleg met de eigenaar van het vondstmateriaal (de deponhouder) vastgesteld. De deponhouder geeft aan of het onvoorziene en/of onverwachte materiaal voor deponering in aanmerking komt. Zie hoofdstuk 8.1 voor de contactgegevens van de deponhouder.

Tijdsduur reactie voor het plannen van een overleg met de deponhouder: telefonisch of direct maximaal 2 werkdagen; via e-mail maximaal 5 werkdagen. Bij het uitblijven van een reactie binnen de gestelde termijn mogen de overige partijen beslissen of zij het materiaal wel of niet uit het veld meenemen. Wanneer een reactie van het depot uitblijft, neemt de bevoegde overheid een besluit in overleg met de opdrachtgever. Wanneer ook de bevoegde overheid geen besluit hierover neemt, beslist de opdrachtgever.

10.2 Belangrijke wijzigingen

Onderstaande belangrijke wijzigingen worden te allen tijde aantoonbaar voorgelegd aan alle betrokken partijen:

- o Afwijking van de archeologische verwachting;
- o Wijzigingen van de gehanteerde onderzoeksmethode;
- o Wijzigingen van de fysieke en/of technische omstandigheden;
- o Vastleggen overleg- en evaluatiemomenten;
- o Onvoorziene omstandigheden (bijvoorbeeld met betrekking tot omvang vindplaats, aantallen m², vlakken, vondsten, vondsttypen et cetera).

10.3 Procedure van wijziging na de evaluatiefase van het veldwerk

Na afloop van het veldwerk wordt in overleg tussen de opdrachtgever, de bevoegde overheid en de deponhouder besloten welke vondsten en monsters in aanmerking komen voor nadere uitwerking en conservering. Hiertoe wordt, indien gewenst, door de opdrachtnemer een evaluatieverslag opgesteld. Wijzigingen in het PvE worden eveneens in een evaluatieverslag gemotiveerd.

Alle wijzigingen die deponering en conservering van het vondstcomplex significant beïnvloeden, worden in overleg met de eigenaar van het vondstmateriaal (de deponhouder) vastgesteld. Zie hoofdstuk 8.1 voor de contactgegevens van de deponhouder.

Tijdsduur reactie: voor het maken van een afspraak voor overleg maximaal 3 werkdagen; voor het afhandelen van het selectieverzoek maximaal 15 werkdagen. Bij het uitblijven van een reactie binnen de gestelde termijn kan het werk zonder goedkeuring doorgang vinden.

10.4 Procedure van wijziging tijdens uitwerking en conservering

Alle wijzigingen die deponering en conservering van het vondstcomplex significant beïnvloeden, worden in overleg met de eigenaar van het vondstmateriaal (de deponhouder) vastgesteld en dienen schriftelijk aan de opdrachtgever te worden medegedeeld. Zie hoofdstuk 8.1 voor de contactgegevens van de deponhouder.

Tijdsduur reactie: zie 10.3.

LITERATUUR EN BIJLAGEN

Literatuur

Archis: *onderzoeksmeldingen, onderzoeken, vondstmeldingen, waarnemingen, IKAW, AMK*.
Geraadpleegd op 14 juni 2012.

Buesink, A., 2012: *Gemeente Soest Birkstraat 84 te Soest. Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (verkennde fase)*. Deventer (BAAC rapport V-12.0118).

Carmiggelt, A. & P.J.W.M. Schulten, 2002: *Veldhandleiding archeologie. Archeologie leidraad 1*, College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), Zoetermeer.

Centraal College van Deskundigen (CCvD), 2010: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems, versie 3.2*, Gouda.

Gemeente Soest, 2011a: *Archeologische Beleidsadvieskaart* (d.d. 23 mei 2011).

Gemeente Soest, 2011b: *Beleidsnota archeologie 2011*.

RAAP 2010: *Gemeente Soest samengestelde archeologische verwachtingskaart 1:15.000*. RAAP rapport 1866, kaartbijlage 4.

Websites

www.buitenplaatsennederland.nl

Bijlagen

1. Locatiekaart met daarop aangegeven de ligging van landgoed Vosseveld.
2. Detailkaart met de ligging van de verschillende onderzoekslocaties, de huidige bebouwing, de nieuw te realiseren bebouwing en de boringen uit het vooronderzoek.
3. Uitsnede van de kadastrale kaart uit 1826 met daarop weergegeven de verschillende onderzoekslocaties en de huidige situatie.
4. Puttenplan
5. Bestaande situatie
6. Nieuwe situatie